४९०|पु १५४

इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ४९०|पु० १५४ (६०५)

ग्रंथ नाम सत्यनारायण कथा.

विषय कथा-पुराणे.

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai. "

हानि अमरेश्वास पुसत्या वेळ्ही ॥ ते सानें जे नारद ऋषिस ॥ सांगितले
ते तुम्हांसी व्याख्यान होउन ऐकावें ॥ एकदा नारद हा योगी परानुग्रह
कांक्षया ॥ पर्यटन्निह विधान्लोकान्सूर्यलोकमुपागतः ॥ ४ ॥
एके वेळे ॥ योगी नारद ऋषि [illegible] अनुग्रह होण्याच्या इछे
(1) ने पर्यटन करिता करिता [illegible] लोकास एते जाहले ॥ तेथे
दृष्ट्वा जनान्सर्वान् [illegible] समन्वितान् नानायोनि
समुत्पन्नान् क्लिश्यमानान्स्वकर्मभिः ॥ ५ ॥ तेथे नानाना
हे खयोनीत जन्म पावलेले जनांनी ते क्लेशाने व्यापले

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

॥२॥ आपले कर्मोनिकृष्टपापाचा आहे असे सर्वजनजनास पाहुन
केनापापनचैतन्यांदुःखनाशोभवेत्कवं गइगेसंचिंतसमन
साविष्णु त्नो कंगन लहा॥दिगा णोणनेउपायाने पालोकाम्चि
दुःखनाशहोइल अ[illegible] चिंतन करुन लागलेस
विष्णुत्नो कासजाने जा[illegible]नारायणं देवं शुक्लवर्णं
चतुर्भुजं गदां खचक्र गदापद्म वनमालाविभूषितं ॥७॥ ॥२
शुभ्रवर्ण जेयि चारहस्त शंखचक्रगदापद्म वनमाला
याने विराज्यमान असा देवनारायण पाहिला हृदयीं गं देव

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

सर्वभूतुलाकथनकर्तो नारदम्हणताग मृत्युलोकीसर्व
लोककलजेकहोहेनक्लेशपावतअसोन नानायोनिमउस
न्नजाहलेआहेत वत्पातकेनमोचेविपाकेजे तापानपाव
लेआहेत या:साठीजे [illegible] लोकतउपायाने केवी
शमाशांतिपावतीलते [illegible] भवगे नानायोनिसमुद्भवा:
पच्यंते पापकर्मभि: [illegible] पशमय भापलघुपापेनतद्वर
क्षि गरुडराजरतुम [illegible] पाप्जावरलक्षदोलतर तेसर्वअसेतण्या
चिमिदच्छितआहे भगवानम्हणतात लोकांवरअनुग्र

हे होण्याची इछेने चांगला प्रश्न केलास हे बाळका ॥ म्हणोन

मि च्छामि तस वेहपा ॥ नियपहिनेमस्यि ॥ श्री भगवानुवाच ॥

साधु पृष्टं त्वया वत्स लोकानुग्रह कांक्षया ॥ ३ ॥ जे केले अ

साांमाहा पासुन मुक्त होतो [illegible] संगतो जे ते स्वर्गमृत्यु लोका

ने दुर्लभ असे पुण्य कार [illegible] ह पडले तासुच्यन मोहात्मा न घ

पुण्य वृतामिते ॥ श्रवनात्सामि [illegible] पुण्यं स्वर्गे मर्त्ये च दुर्लभं ॥ ३४ ॥

हे बाळका तुझ्या स्नेहा मुळे [illegible] आहे सत्य नारायणाचे व्रत

चांगले विधानाने प्रकाशित केले हे ॥ त व सांगतो ॥ ४ ॥

न्मयावसपक्काड्राः स्त्रियते पुना॥ सस्यनारायणस्येवं घ्रतं सम्यग्वि
धानतः॥३६॥ इहलोके सुखं भुक्त्वा परत्रे मोक्षमाप्नुयात्॥
त छुह्ला भगवद्वाक्य नारद मुनि रवी तू॥४६॥ हे व्रत केल्या
असता त्वा गलीच सौख्य भोगून देहावसानी मोक्षास
मनुष्य जातो ते भगवंताचे वाक्य ऐकून नारद मुनि बो
लतात नारद उवाच [illegible] विधानं च ह्मेतं कैते।
व नद्व्रतं॥ तत्सर्वं विस्तराद्ब्रूहि केन कार्यं हि तद्व्रतं॥३७॥ नार
द म्हणतात फल काय विधान कोणते कोणि केले ते व्रत कराव
के कोते सर्व विस्तार करून सांगावे॥ श्रीभगवानुवाच

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

भगवान्लक्ष्मणनानदुःखः शोकाचानाशायधनधान्याचिसं
॥१९॥ मृद्धिवसो भाग्यदेनार वसर्वठिकाणिजयप्राप्त॥ यस्मि
न्कुस्मिन्दिनेमर्त्यो भक्तिश्रध्यासमन्वितः॥ सत्यनारायण
देवयजेच्चैवनिराप्नु रुते॥१८॥ अरोग्रनकेंणद्यातफलआ
हि सोनेक्लाणलैदिवसिअ [illegible] असमानचेसमयासस त्य
नारायणदेवाचिउ[illegible]चा[illegible]॥ ब्राह्मणेबांधवैश्चैवसहि
(५) तोधर्मतत्पर:॥ नैवेद्य[illegible]तोदद्यात् पादभक्ष्यमु
त्तमम्॥२०॥ ब्राह्मणबांधवयासह वर्तमानवेधर्मनिष्ट हो
त्साताउत्तमनैवेद्यसपादचतुर्थांशासह भक्तीनेपयाना
रंभाफलेघृतंक्षीरंगोधुमस्यचचूर्णकं॥ अभावेशालि ५
चूर्णवाशर्कराचगुडंतथा॥२१॥ केळिचेफळे-दुध [illegible]

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. Joint project of the

दुध - गव्हाचि कणिक - चामेदा - अभाव असल्यास तांद
ळाचे पीठ - साकर - नसल्यास गुळाने मीश्रकेले ते अज्ञो ॥ सपा
दं सर्व भक्ष्याणि चैकीकृत्य निवेदयेत् ॥ वीप्राय दक्षिणां दद्या
त् कथां श्रुत्वा जनैः सह ॥ २२ ॥ सपाद सर्व भक्षाने वेद्य येकत्र करुन
समर्पण करावा ब्राह्मणास दक्षिणा देउन सर्वांसह कथा ऐका
वि ॥ श्लोक ॥ ततश्च बंधुभिः सार्धं विप्राश्च प्रतिभोजयेत् ॥ स
पादं भक्षये भक्त्या नृत्यगीतादिकं चरेत् ॥ २३ ॥ तदनंतर बंधु
सह इष्टमित्रेह सर्व बंधुसह ब्राह्मणास भोजन घालावे व तो सपा
द नैवेद्य हि भक्तिने ग्रहण करावा नृत्य गीत आदिकरून करावे ॥ तत
श्च स्वगृहं गच्छेत् सत्यनारायणं स्मरेत् ॥ येवं कृते मनुष्याणां
वांछासिद्धिर्भवेद्ध्रुवं ॥ २४ ॥ तदनंतर सत्यनारायणाचे स्म

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

रणकरितकरितग्रहास जावे- याप्रमाणे केल्ले असतां मणुष्या
चे निश्चयाने कामना सिध्द होते ।। विशेषतः कलियुगेत्य षुपायो
सि भुतले ।।२६।। ह्या कलियुगा त विशेषेकरून हाच व्रत उपा
याष्टाध्यित अहे ।। अध्याय ।।१।। अथान्यत्संप्रवक्षामि कृतं
येन पुरा द्विज ।। कश्चित्काशीपुरे रम्ये आसीत् विप्रो अतिनिर्धनः ।।
(5) भनारे ब्राम्हणा दुर्गतीत्या[illegible] ते मी दुसरे सांगतो ।। रम्य
कासिपुरि मध्ये कोणि दरिद्री ब्राम्हण होता ।।१।। क्षुधेने तृष्णेने व्या
कुलो महाग्निसं बभ्राम मेदनीतले ।। दुःखितं ब्राम्हणं दृष्ट्वा भगवा
न्ब्राम्हणप्रियः ।।२।। क्षुधा तृष्णेने व्याकुळ होउन नित्य पृथ्वीवर भ्रम
ण करत असे ।। भगवंत ब्राम्हणाला दुःखीत ब्राम्हणास पाहुन भगवा

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

न॥ वृद्धब्राम्हणरूपस्छं प्रत्यछं द्विजमादरात॥ किमर्थं भ्रमसे विप्र
महीं नित्यं सुदुःखितः ॥३॥ वृद्धब्राम्हणाचे रूप घेउन त्या ब्राम्हणा
स पुसत आहेति हे विप्रा कोणे कारणाने दुःखित होउन पृथ्वीव
(5A) र फिरत आहेस तं सर्वं श्रोतुमिछामि कथ्यतां द्विजसत्तम॥
ब्राम्हणउवाच ब्राम्हणोस्मि महाभाग भिक्षार्थं वै भ्रमे महिं॥
उपायं यदि जानासि कृपया कथय प्रभो ॥४॥ ते सर्व ऐकु त्या
स मि इच्छित आहे हे ब्राम्हणा श्रेष्ठा ब्राम्हण म्हणतो मि दारि
द्रि ब्राम्हण भिक्षेसाठी या पृथ्वीवर फिरत आहे जर काहि उपा
य जाणत असाल तर कथन करावे हे प्रभो वृद्धब्राम्हणउवाच

the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai, joint project

॥७॥ ससनारायणअसाविष्णुरछिलेअर्थ देणार साहेचे सज्जन
हे ब्राह्मणान्द्वार जे अन्न केल्या असास सर्वदुःखापासुन मुक्त
(6)
ष्यमुक्त होतेअहे ॥ ब्राह्मण उवाच ॥ ससनारायणोविष्णु
र्वांछितार्थफलप्रदः ॥ त… नविप्रकुरुष्व जनसुग
मं ॥ यत्कृत्वा सर्वदुःखेभ्यो… मुच्यते मानवः ॥ १ ॥ मग
साधनाचे विधान पुसते… ब्राह्मणास उत्तम्यासतनस
सनारायणरूपी वृद्धविप्र ते ऐकुनसंतोषजाहला ॥ विधानेच ॥७॥
व्रतस्यापि विप्रापाम्यास यत्नतः ॥ ससंनारायणं वृद्धं तेनैवां

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

तरथीपत ॥ द्वि ॥ मद्धनं संकरिष्यामि तदुक्तं ब्राम्हणेन तेवेगइति
संचिंत्य विप्रो सौ रात्रौ निद्रां नलब्धवान् ॥ ७ ॥ मग जे ब्राम्हणा
ने वैसें सांगितलें व्रत भिक्षा करीन ऐसें चिंतन करित तो ब्राम्ह
(6A) णरात्रि निजला परंतु ते [illegible] पावता जाहला ॥ ततः प्रातः
समुत्थाय सत्यनारायणव्रतं [illegible] ष्यामि संकल्प्य भिक्षार्थं मग
मद्द्विजः ॥ ८ ॥ तदनंतर प्रा[illegible]ले उठून सत्यनारायण व्रत
करण्यास संकल्प करून भिक्षेसाठी एता जाहला ॥ तस्मिन्ने
व दिने विप्रः प्रचुरं द्रव्यमासवान् ॥ तेनैव बंधुभिः सार्धं स
त्यस्य व्रतमाचरत् ॥ ९ ॥ त्या दिवसीं तो ब्राम्हण द्रव्य पुष्कळ पाउ

नसारभ्याणेसत्यनारायणव्रतबंधुसहआचरणकरिताजाहला
॥ सर्वदुःखविनिर्मुक्तः सर्वसंपत्समन्वितः ॥ बभूव स द्विज
श्रेष्ठो व्रतःस्यास्यप्रभावतः ॥ ३० ॥ साव्रताच्यासामर्थ्याने
(७) सर्वदुःखापासूनमुक्तहोउनसर्वसंपत्तियुक्ततोब्राह्मण
श्रेष्ठअसताजाहला ॥ [illegible] ततःप्रभृतिकालेच
मासिमासिव्रतंकृतं ॥ [illegible] रायणस्येदंव्रतंकृत्वाद्वि
जोत्तमः ॥ ३१ ॥ मग त्यादिवसापासून प्रतिमहिन्यास
हेसत्यनारायणव्रतकरीतअसे याप्रमाणेनारायणा ॥८॥
चेव्रतकरून तोब्राह्मणश्रेष्ठजाहला ॥ सर्वपापवि

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

त्रिमुक्तो दुर्लभं मोक्षमाप्नुयात् ॥ अनंतस्य पदाद्विप्रो २१ श्रीवां
(७A) संदूरिष्यति ॥ २२ ॥ मग सर्व पापापासून मुक्त होसाल ॥ दुर्ल
भ असा मोक्ष पावाल जाणता अजाणता केल्या तेव्हा कोणि हे श्रवण
करिल ॥ तो हे सर्व दुःखं [illegible] पस्य विनस्यति ॥ ९ ॥ एवं ना
३३ रायणेनोक्तं नारदाय महात्म्य [illegible] मया तत्कथितं विप्राः कि
मन्यत्कथयामि वः ॥ तेव्हा [illegible] त्याचे सर्व दुःख नाश झाले होतेल
याप्रमाणे नारायणानि महात्म्य नारदास सांगितले असा न
ते मि हे ब्राह्मणा हो तुम्हाला सांगितले आहे आता दुसरे

॥१५॥ काय तुम्हाला सांगू ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ तस्माद्विप्राणां मी
मैके नृपश्रेष्ठ यांच परि तं मुने ॥ तत्सर्वं श्रोतु मिच्छामः श्रेध्या
(४) स्मात् प्रजायते ॥ ३४ ॥ श्रीकृष्ण बोले अहो म्हणा सुनासाबा
म्हणा पासून कोणी पुढे नृपश्रेष्ठि विवर आचरण
केले ॥ तसर्वमिच्छे याचे इच्छितो ॥ श्रीसूतो
वाच ॥ श्रुत्वैवं मुनयः सर्वे तं मुनि ॥ एतत् हासद्विज ॥१५॥
वरोयथा विभवविस्तरैः ॥ ३५ ॥ श्रीसूत म्हणतात हे मुनि हो
ज्याणे तेच नृपश्रेष्ठीवर केले तुम्हि ऐकावे एके वेळ जसे अ
ते

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(8A)

पले कैश्च पानैः ॥ बंधुभिः स्वजनैः सार्धं भजनं कर्तुं समुपनतः ॥

एतस्मिन्नंतरे काले काष्ठकेनात समागमत् ॥ ३६ ॥ बंधु व स्व

जना सहवर्तमान अरण्या विषइ उपुक जाहला तिने काष्ठ

आणित कोणि एक काष्ठव [illegible] रामनुष्य नेथे आला ॥

बहिः काष्ठं च संस्थाप्य [illegible] हं यमौ ॥ दृष्ट्वा पापीष्ठिना

त्मा च दृष्ट्वा विप्रं छलनं [illegible] मग सा काष्ठके साने ला

कुडे बाहेर ठेउनें ॥ ब्राम्हणाचें न्हान नागेला आणिनो

त्रेषेन पीडित जाहला ब्राम्हणानि [illegible] केले पाहुनं, तेणेप

सुद्धिजं प्राह द्विजमिदं [illegible] पनेह याः ॥ [illegible] कुलमो [illegible] गिविस

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

८

राधु[illegible]मप्रभो ॥ ३८ ॥ आत्मण म्हणतो हे सत्यनारायणाचे व्रत सर्वार्थप्र
द आहे त्याचा प्रसाद करून सर्व धन धान्यादिक प्राप्ती मोठी आहे वि
प्रोवाच ॥ सत्यनारायणस्य देवव्रतं सर्वेप्सितप्रदं ॥ तस्य प्रसादान्मे सर्वं
(१) धन धान्यादिकं महत ॥ ३९ ॥ तस्मात् [illegible] काष्ठक्रेता निहर्षितः ॥ १ पो
जल्लें प्रसादं चूर्णमुक्त्वा स्वनगरं [illegible] ॥ त्यांपासून हे व्रत समजून तो
काष्ठविक्रय करणारा प्रारंभ [illegible] तो प्रसाद [illegible] पा[illegible]उन आपले
नगरास जाता जाहला ॥ सत्यनारायणं देवं मनसा इत्थं चिंतयत् ॥
काष्ठं विक्रेतुं ग्रामे प्राप्यते चाद्य यद्धनं ॥ ४३ ॥ सत्यनारायण देवा
प्रतमनाने असे चिंतन करीत आहे कि ॥ या काष्ठाचे विक्रीचे द्रव्या ३०
णे आज ग्राविये त्यावर सत्यदेवाचे व्रत करीन [illegible] भक्त ते ने

(9A)

सप्तरेवस्वकरंग्रीष्म अवसनमें ॥ इति संचिंतयन साव्हार कुंभार तुमच्याकडे ॥ २२ ॥
असा मनात निश्चय करून मग त्या कारभार काष्ठ घेतले जगाम नगरे रम्य
धर्मिनोपन संस्थिता ॥ तद्दिने काष्ठमूल्यंच द्विगुणं प्राप्तवान सो ॥ २३ ॥
मग त्या नगरात सावकार लोकांची राजे उत्तम होती तेथे जाऊन का
ष्ठ विकिली तर त्यास दिवसी राजकारज पैका द्विपट धन प्राप्त जाहले
ततः प्रसन्नहृदयः सुपक्व कदलीफलं ॥ शर्करा घृत दुग्धं च गोधूम
स्य च चूर्णकं ॥ २४ ॥ तदनंतर प्रसन्न हृदय होत्साता काष्ठ केतोकाचे
वेकले शर्करा घृत पय गोधूम पिष्ट घेऊन गंवकेले कचसपांस्च ग्रहीला
सगरहं प्रययौ ॥ ततो बंधून समाहूय चकार विधिना व्रतं ॥ २५ ॥ आपले
घरास नेस घेऊन सर्व मित्र आणिले सपाद करून आणि बंधुवगैरे

Joint project of the Rajavade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

सर्व बोलाउन विघ्नेश्वर नमस्कारिता झाला ॥ तद्नंतर [redacted] स्वयं
आचवन घेऊन पुजा आन्हिक करून ॥ इहलोके सुखं भुक्त्वा चांते ब्रह्मसायुज्यं
११४३ यपो ॥ २६ ॥ मग महाव्रताच्या सामर्थेन संपत्ति वसंत नित्य देहसा ना ॥
यालोकी सौख्य भोगुन अंती [illegible] जाता झाला ॥ अध्याय: ॥

(10)

११३३

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(10A)

पुनरग्रे प्रवक्ष्यामि शृणुध्वं मुनिसत्तमाः ॥ पुरा चोत्कलामुखो
नाम नृप आसीन्महीपतिः ॥१॥ आणखि पुढे सांगतो ऐका मुनि
श्रेष्ठ हो - पुर्वि उत्कलामुख नामक कोणि एक द्विपति राजा अस
तासात्या ॥ जितेंद्रिय सत्यवादी च यो देवान्नयेप्रति ॥ दिने दिने
धनं दत्वा द्विजान्संतोषयेत् ॥२॥ ज्याणे इंद्रिये जिंकिलि
असोन सत्य भाषण कर[illegible]त्यायास जाऊन दर रो
ज ब्राह्मणास द्रव्य देऊन ने[illegible]मान संतोष करित असे ॥
भार्या तस्य प्रमुग्धा च स[illegible] पद नासति ॥ भद्रशिला
नदितिरे सत्यस्य व्रतमाचरत् ॥३॥ साचि बायको पतिव्र
ता कमलवदना - स्त्री नि - भद्रशीला - नावाचि हि नदि तीरि
पतिसह सत्यव्रत करिति स्या ॥ एतस्मिन्नंतरे तत्र साधु

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com